

19.2.2010

KOMUNIKAT DLA POSŁÓW

Dotyczy: **Petycji 1097/2009, którą złożył Alexander Junger (Austria) w sprawie proponowanej wymiany danych bankowych pomiędzy UE a Stanami Zjednoczonymi, pod pretekstem walki z terroryzmem**

1. Streszczenie petycji

Składający petycję twierdzi, że projekt ujawnienia danych bankowych władzom Stanów Zjednoczonych, pod pretekstem walki z terroryzmem, stanowi naruszenie tajemnicy bankowej i kwestionuje uczciwość obywateli europejskich.

2. Dopuszczalność

Petycja uznana została za dopuszczalną dnia 19 listopada 2009 r. Zwrócono się do Komisji, aby dostarczyła informacje (art. 202 ust. 6 Regulaminu).

3. Odpowiedź Komisji, otrzymana dnia 19 lutego 2010 r.

Składający petycję twierdzi, że ujawnienie danych bankowych władzom Stanów Zjednoczonych stanowi naruszenie tajemnicy bankowej. W wątpliwość poddaje on wartość amerykańskiego Programu śledzenia środków finansowych należących do terrorystów (TFTP) i krytykuje prewencyjne podejrzewanie każdego.

TFTP istnieje od ośmiu lat. Został ustanowiony przez Departament Skarbu USA niedługo po atakach terrorystycznych z dnia 11 września 2001 r. TFTP bazuje na amerykańskich organach administracji publicznej, rezolucjach Rady Bezpieczeństwa ONZ i odnośnych dekretach prezydenckich. W serii artykułów prasowych z 2006 r. ujawniono istnienie programu TFTP oraz skrytykowano fakt, iż nie uwzględnia on unijnego prawa o ochronie danych Aby odnieść się do tych obaw, niemiecka prezydencja Rady Unii Europejskiej (pierwsza połowa 2007

roku), przy wsparciu Komisji, wynegocjowała z Departamentem Skarbu USA zestaw środków dotyczących tego, w jaki sposób dane osobowe z UE będą przetwarzane w ramach TFTP. Środki te opublikowano w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w lipcu 2007 roku [C 166/18 z 20.7.2007]. Obejmują one na przykład ściśle ograniczenie się do celu zwalczania terroryzmu, zakaz eksploracji danych i obowiązek ich kasowania w określonych ramach czasowych. Ponadto amerykański oddział SWIFT przystąpił do programu „Safe Harbour”, który poświadcza odpowiedni poziom ochrony danych i umożliwia transfer danych osobowych ze Wspólnoty do USA w celach handlowych.

Oceny wartości TFTP dla bezpieczeństwa UE oraz sposobu wdrażania środków po stronie amerykańskiej dokonał w swoim sprawozdaniu dla Komisji Europejskiej z grudnia 2008 roku Jean-Louis Bruguière, francuski sędzia specjalizujący się w zwalczaniu terroryzmu. W sprawozdaniu tym stwierdzono, że TFTP ma istotne znaczenie dla państw członkowskich UE w ich walce z terroryzmem. Do dziś dnią rządów europejskim przekazano ponad 1450 wskazówek uzyskanych dzięki TFTP, a rządów pozaeuropejskim 800 wskazówek, przy czym ponad 100 nowych wskazówek uzyskanych dzięki TFTP przekazano państwom UE między styczniem a wrześniem 2009 roku. Oto konkretne przykłady korzyści związanych z informacjami uzyskanymi dzięki TFTP:

(i) informacje uzyskane w ramach TFTP stanowiły dla rządów europejskich znaczącą pomoc w trakcie dochodzeń dotyczących kierowanego przez Al-Kaidę spisku mającego na celu przeprowadzenie ataku w trakcie lotów transatlantyckich linii lotniczych między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi. Na podstawie tych informacji przekazano nowe wskazówki, potwierdzono tożsamość i ujawniono związki między osobami odpowiedzialnymi za ów terrorystyczny spisek. W połowie września 2009 roku w Wielkiej Brytanii skazano trzy osoby, a każdej z nich wymierzono karę co najmniej 30 lat więzienia;

(ii) na początku 2009 roku informacje uzyskane w ramach TFTP wykorzystano do wykrycia działalności finansowej mieszkającego w Europie członka Al-Kaidy, który odgrywał rolę w planowaniu rzekomego ataku na samolot. Informacje przekazano rządów krajów europejskich i krajów Bliskiego Wschodu;

(iii) latem 2007 roku TFTP wykorzystano do wykrycia działań finansowych członków Islamskiej Unii Dżihadu (IUD) w Niemczech. Informacje te wykorzystano w trakcie dochodzenia, a ostatecznie przyczyniły się one do aresztowania członków IUD spiskujących w celu przeprowadzenia ataku na obiekty w Niemczech. Po aresztowaniach w ramach TFTP nadal przekazywano władzom niemieckim dodatkowe, przydatne informacje. Później osoby te przyznały się do winy.

Wartość TFTP uznały wszystkie państwa członkowskie, jednogłośnie udzielając Radzie mandatu do prowadzenia negocjacji dotyczących zawarcia umowy między UE a USA. Na początku 2010 roku sędzia Jean-Louis Bruguière sporządził drugie sprawozdanie, w którym rozwinął kwestię wartości informacji uzyskanych w ramach TFTP dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej.

Pod koniec 2009 roku SWIFT wdrożyło nową „strukturę systemów”. W tym celu SWIFT zachowało istniejące unijne i amerykańskie serwery i uruchomiło nowe centrum operacyjne

w Szwajcarii. Efektem netto tego nowego posunięcia jest to, że znaczący wolumen danych przekazywanych w przeszłości Departamentowi Skarbu USA w ramach TFTP nie jest już przechowywany ani objęty jurysdykcją rządu Stanów Zjednoczonych. A zatem informacje na temat płatności finansowych i związane z nimi dane są przechowywane na terytorium Unii Europejskiej i mogą być udostępniane tylko na wniosek Departamentu Skarbu USA.

Aby zapewnić, że TFTP będzie nadal przynosić wspomniane wyżej korzyści na rzecz bezpieczeństwa UE oraz szerzej pojętego bezpieczeństwa światowego, konieczne było zawarcie umowy międzynarodowej, która umożliwiałaby dalsze udostępnianie odnośnych danych z komunikatów finansowych Departamentowi Skarbu USA. Dlatego w lipcu bieżącego roku 27 państw członkowskich zasiadających w Radzie jednogłośnie przyjęło mandat i wytyczne negocjacyjne dotyczące umowy między Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi w sprawie przekazywania danych z komunikatów finansowych do celów TFTP. Zespołowi negocjacyjnemu UE przewodziła szwedzka prezydencja wspierana przez Komisję Europejską.

We wrześniu 2009 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie przewidywanego porozumienia UE-USA dotyczącego przekazywania danych z komunikatów o płatnościach finansowych do celów TFTP. Rezolucja ta precyzuje, że przedmiotowe porozumienie musi być zawarte na krótki okres, przetwarzanie danych z komunikatów finansowych musi służyć wyłącznie celom zwalczania terroryzmu, a wnioski o przekazanie danych powinny opierać się na konkretnych przypadkach i być zależne od zezwolenia sądowego.

Po kilku rundach negocjacji Rada przyjęła w dniu 30 listopada decyzję o podpisaniu, w imieniu Unii Europejskiej, Umowy między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o przetwarzaniu i przekazywaniu z Unii Europejskiej do Stanów Zjednoczonych danych z komunikatów finansowych do celów Programu śledzenia środków finansowych należących do terrorystów („umowa przejściowa”). Przed zawarciem umowy przejściowej Parlament Europejski powinien był wydać swoją zgodę, czego odmówił w trakcie sesji plenarnej w lutym 2010 roku. W umowie przewiduje się tymczasowe stosowanie od dnia 1 lutego 2010 r. (termin, w którym wchodzi w życie umowa wielostronna UE-USA) i maksymalny okres obowiązywania 9 miesięcy. A zatem wygasłaby i przestałaby obowiązywać w dniu 31 października 2010 r. lub wcześniej. Na początku 2010 r. Komisja zamierzała zaproponować nowy mandat w celu zawarcia kolejnej umowy bazującej na traktacie lizbońskim i obejmującej jeszcze dalej idące środki w zakresie ochrony danych i jeszcze większy udział Parlamentu Europejskiego. Jednocześnie umowa przejściowa byłaby niezbędna, tak aby zapewnić, że nie będzie przerwy w funkcjonowaniu TFTP, co obecnie pozbawi UE istotnych informacji na temat ataków terrorystycznych i dochodzeń.

Umowa przejściowa zawierała istotne środki służące ochronie danych osobowych przekazywanych na jej mocy. Obejmowały one na przykład ścisły zakaz wykorzystywania danych w celach innych niż: zapobieganie, śledzenie, wykrywanie czy wnoszenie oskarżeń dotyczących terroryzmu i jego finansowania, ścisły zakaz jakiegokolwiek formy eksploracji danych i obowiązek wprowadzenia skutecznych środków naprawczych. W umowie przejściowej wymaga się, by Departament Skarbu określał, które dane nie są już niezbędne do celów zwalczania terroryzmu i kasował je. W innych przypadkach dane przechowywane w bazach TFTP miały być zazwyczaj kasowane w ciągu pięciu lat od momentu ich otrzymania. Na podstawie umowy przejściowej nałożono rygorystyczne obowiązki w zakresie

bezpieczeństwa danych oraz osób uprawnionych do dostępu do danych TFTP.

Jednym z najbardziej znaczących środków ochronnych był wymóg, iż przed udostępnieniem danych TFTP Stanom Zjednoczonym Departament Skarbu USA powinien wystosować wniosek w oparciu o toczące się dochodzenie dotyczące konkretnego działania związanego z przestępstwami terrorystycznymi, które zostały popełnione lub uczynić to w sytuacji, gdy na podstawie wcześniej istniejących informacji czy dowodów istnieje powód, by przypuszczać, że mogłyby zostać popełnione. Przy braku takiego dobrze uzasadnionego wniosku żadne dane nie mogłyby zostać udostępnione Stanom Zjednoczonym. Obowiązek ten miał być przedmiotem weryfikacji organu sądowego odnośnego państwa członkowskiego, a także audytu zewnętrznego, co wskazuje, że z TFTP można korzystać tylko wówczas, gdy istnieje dające się udowodnić i uzasadnione podejrzenie, że dana osoba jest zaangażowana w działalność terrorystyczną lub jej finansowanie.

Ujawnienie tajemnicy bankowej jest akceptowane jako niezbędny i proporcjonalny środek zwalczania poważnych przestępstw, w tym finansowania terroryzmu. Dano temu wyraz na przykład w dyrektywie 2005/60/WE z dnia 26 października 2005 r. sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu oraz w rozporządzeniu (WE) nr 1781/2006 z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie informacji o zleceniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym. Umowa między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o przetwarzaniu i przekazywaniu z Unii Europejskiej do Stanów Zjednoczonych danych z komunikatów finansowych do celów Programu śledzenia środków finansowych należących do terrorystów obejmuje znaczące środki ochronne dotyczące dostępu do danych z komunikatów finansowych, co podkreśla proporcjonalne podejście przyjęte w umowie przejściowej.

Wniosek

W umowie przejściowej starano się zachować właściwą równowagę między środkami niezbędnymi do zapewnienia bezpieczeństwa UE z jednej strony a ochroną danych osobowych z drugiej. Umowa miała obejmować krótki okres, zakazywano w niej wykorzystywania danych z komunikatów finansowych w celach innych niż zwalczanie terroryzmu i jasno stwierdzono, że wnioski o przekazanie danych muszą opierać się na konkretnych przypadkach i być przedmiotem zezwolenia sądowego. Przede wszystkim dane z TFTP nie byłyby przedmiotem otwartych badań i mogłyby zostać wykorzystane wówczas, gdy wykazano by bezpośredni związek z przestępstwem terrorystycznym lub z jego finansowaniem. Proporcjonalność umowy przejściowej, w tym kwestia przestrzegania zobowiązań w zakresie ochrony danych i oceny aktualnej wartości TFTP dla bezpieczeństwa UE, miały być przedmiotem szczegółowego przeglądu unijnego dokonanego w 2010 roku między innymi przez przedstawicieli organów ds. ochrony danych z państw członkowskich.

TFTP jest niezbędny dla bezpieczeństwa europejskiego. Należy wypełnić lukę w kwestii bezpieczeństwa, która powstała na skutek odrzucenia umowy przejściowej. Na przekazywanie danych można też wyrazić zgodę w oparciu o ustalenia dwustronne, ponieważ dane fizycznie znajdują się tylko w jednym państwie członkowskim. Tym niemniej pochodzą one ze wszystkich państw członkowskich UE i to dlatego tylko rozwiązanie unijne jest możliwe do przyjęcia. Komisja zaproponuje zatem nowy mandat do współpracy między UE a USA

w zakresie trwałości TFTP.